Ritæfingabók, ódagsett

Bjarni Benediktsson – Menntaskólinn í Reykjavík – Stílar - Ritgerðir

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360

Uppvaxtar- og námsár

Askja 1-2, Örk 2

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

THE GLOBE
EXERCISE BOOK

Bjarni Benediktsson

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

1. Æfing

Þegar þert var veður, voru
allir sem vetlingi gátu val-
-dið úti að leita í fönnunum,
og var borað með löngum
járnnöfrum, niður í skafl-
-ana, og létu menn þá hu-
-ndana jafnframt leita með
sjer. Það kom þá fram,
að einstöku hundar sköruðu
langt fram úr öðrum, að

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

2. Æfing.

Að svo mæltu skildu þær talið, og þakkaði móðir Sveinsins grannkonu sinni í heilræðin, og fór heim síðan. Þegar konan er heim komin, setur hún höldupott lítinn á mitt eldhúsgólf; síðan tekur hún sköft mörg; bindur hvert við enda annars,

3. Æfing.

Kiðlingurinn gekk tjóðraður hjá bæjarvegg, en Eyvindur gekk og mændi augum upp á klettinn. Móðir hans kom út til hans og sat hjá honum; hann vildi heyra æfintýri um það sem var langt í burtu. Því nú nægði

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

hið löngurinn honum ekki.

4. Æfing

Einu sinni heyrði maður, sem skildi hrafna-mál, til tveggja hrafn- ~~a sem voru~~ -a sem voru að tala saman, og hékk þar hjá þeim heilagfiskis-flak. Þá segir annar hrafninn: „Hver á flak, hver á flak?“

Honn svaraar: „Kolbeinn, Kolbeinn.“ Þá segir sá fyrri: „Kropp-i, kropp-i.“

5. Æfing

Presturv spurði dren-g á kirkjugólfi, hvort hann þekti mun á rjettu og röngu. „Nei,“ svaraði drengur.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Prestur vildi þá fræða
hann um þetta, og
mælti: „Þegar móðir
þín gefur.

6. Æfing.

En þá komu tveir
sauðir á beit fram með
brekkunni. Þeir urðu þeg-
ar varir við yrðlinginn,
en færðu sig þó nær og
nær ofurhægt. Töfuunginn
sat grafkyr, þangað
til sauðirnar voru rétt
komnir að honum; þá
stökk hann í hendigs-
-kasti á snoppuna á
öðrum sauðnum. Sauðurinn
hrökk á bak.

7. Æfing.

Þá er Ólafur kon-
ungur Tryggvason
var á Írlandi, var

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

hann staddur í herför
nokkurri, og fóru þeir
með skipum. Og þá er
þeir þurftu strand-
-höggva, þá ganga
menn á land, og reka
ofan fjölda búsmala.
Þá kemur þar bóndi
einn, og bað Ólaf gefa

Æfing

Um morguninn, þegar

biskup var klæddur
og kominn út, hleypur
drengur til hans, og er
þá alnakinn, og bið-
-ur nú biskup að
gefa sér til fata.
Biskup lítur á svei-
-ninn, og mælti:
„Áttu enga klæða-
-leppa, sonur?" „Alls
enga," segir

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Vertu ekki að reyna að vola,
stelpan þín! sagði Guðrún,
og reif sig af henni og
hljóp sem fætur toguðu,
og var horfin á svip-
-stundu. Brjóst Sigríðar
litlu þrútnaði þá af
svo miklum ekka, að henni
fannst

Hvar vorið kemur, kom-
-a lóunar aftur, á samt
sóanu, márföllum,
Skóarþörsum, kríunum,
og mörgum fleiri fugl-
-un, sem heimsæka okk-
-um sumartíman.
Við heirum þá singa
kvern með sonu nefi.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

11. Æfing.

Einn af hinum her-
-teknu vœningjum hét
Hassan. Hann hafði
fengið skot í handlegginn
og var hann settur upp
á úlfaldann. Hassan átti
ágætan hest. Hermenn-
-irnir höfðu tekið hest-
-inn að herfangi, og
var hann með í förinni.

12. Æfing.

Kvöldið áður en þeir
bjuggust við að ná Akre,
höfðu hermennirnir sett
herbúðir sínar á hálendi
nokkuru. Hassan lá fyrir
utan eitt tjaldið, og voru
fætur hans bundnir með
leðuról. Sár hans olli hon-
-um svo mikils sárs, að hann
gat ekki sofið um nóttina.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

13. æfing.

Einu sinni átti Sæmundur fróði mikið af þurri töðu undir, en rigningarlega leit út. Hann biður því alt heimafólk sitt að reyna að ná heyinu saman undan rigningunni.

Kerling ein var hjá honum í Odda mjög gömul, er Þórhildur hét. Prestur gengur til hennar, og biður hana að hættra út á.

14. æfing.

Hann kallaði á son sinn, og brindi röddina: „Heyrðu mig, Georg! Hver hefir gert þetta?“

Georg horfði framan í föður sinn, með tárin í augunum, og sagði: „Ég

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

get ekki skrökvað. – ég gerði
það, faðir minn!"
Faðir hans fyrirgaf hon-
-um óðara, faðmaði hann
að sér, og mælti: „Ég vil
heldur missa öll trén í
garðinum mínum, en eiga
son sem segir ósatt."
Drengurinn sem þessi saga
er af, varð einn af mestu
og bestu mönnum heimsins,

því að það var hann
Georg Vashingon.

V. Æfing.

Það var einn dag að móðir
hans kom inn og sagði við
hann: „Á morgun byrjar
skólinn aftur, og þá skaltu
fara með mér þangað."
Eyvindur hafði heyrt að
skólinn væri staður þar

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

sem margir drengir léki
sér, og þótti honum ekkert
að því. Hann var í besta
skapi; hann hafði oft komið

16. Æfing.

Heim að bænum á Eyri,
en eigi þá tíð sem skólinn
var þar, og gekk hann
nú röskvara en móðir hans
upp brekkurnar, því hug-
-urinn bar hann hálfa

leið. Þau komu heim
að bænum; hljómaði þá
á móti þeim óttalegur
glumragangur, svo líkt
því sem var að heyra til
vatnsnyglnunnar heim, og
hann spurði.

17. Æfing.

Einu sinni hafði pabbi Tuma
gefið honum litla skambyssu,
sem gaf svo ágætan smell,

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

þegar kvellbréf var lagt undir lasinn. Daginn eftir stakk hann bisunni í töskuna sína og fór með hana í skólann. Hann ætlaði svo sem að gæta þess vel, að kenslukonan sæi hana ekki.

Bjarni Benediktsson.

18. Æfing.

Sigríður litla gekk í skóla.

Börnin höfu lesið námsgreinir sínar og Sigríður hafði fengið hrós fyrir það, hvað vel hún kuni. Þenan dag var hún því mjög ánægð með sjálfa sig; hún var þó svo higgin, að tala ekki um það svo aðrir heira til, heldur hugsaði hún, að hún væri mjög dugleg stúlka.

19 Æfing

Einu sinni var Ólafur fastur

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

19. Æfing.

Einu sinni varð refur fastur á skottinu í dýraboga. Hann gat með engu móti losað skottið, og heldur en að láta þar líf sitt, tók hann það til bragðs að hann nagaði af sér skottið. En þegar aðrir refar sáu hann skottlausan, fóru þeir að gengys honum og hafa hann að háði.

á skottinu í dýra boga. Hann gat með engu móti losað sktt, og heldur enn að láta þar líf sitt, tók hann það til bragðs að hann nagaði af sér skottið. En þegar arðir refar sáu hann skottlausn, fóru þeir gera gis að honum og hafa hann að hafa hann að háði,

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Hann bar þettað lengi
með þolinmæði, en þó fór
honum loks að leiðast það

20. Æfing.

Kerling ein var hjá honum
í Odda mjög gömul, er Þór-
hildur hét. Prestur gengur
til hennar, og biður hana
að haltra út á túnið og
raka þar dreifar. Hún
segist skulu reina það, tekur

Hann bar þttað lengi
með þolin-mæði, en þó
fór honum logs að leiðast
það. 1

20. Æfing

Kerling ein var hjá honum í
Odda mjög gömul, er Þórhildur
hét. Prestur gengur til hennar,
og biður hana að haltra út
á túnið og raka þar dreifar.
Hún segist skulu reyna það, tekur

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

hrífu, og bindur á hrífu-
-skaftsendann hettu þá
sem hún var vön að hafa
á höfðinu og fer svo út á
túnið áður enn hún fór,
segir hún við Sæmund prest
að hann skuli vera í garðinum
og taka á móti heinu.

21. Æfing.

Ef einn þeira bræðra þurfti
að fara eitthvað, fóru þeir æfin-

tega allir hrífu, og bindur á
hrífuskaftsendann hettu þá
sem hún var vön að hafa
á höfðinu og fer svo út á
túnið áður en hún fór seg-
-ir hún við Sæmund prest
að hann skuli vera í garðinum
og taka á móti heyinu

21. Æfing.

Ef einn þeirra bræðra þu-
-rfti að fara eitthvað, fóru þeir

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

-lega allir. Enu sinni fóru
þeir í lang ferð, hér um bil
þrjár þigmnnaleiðir. Þegar þeir
voru komir tvo þriðjung þegar-
-ins, mugdu þeir eftir því að þeir
höfðu ætlað að fá léðan hest
til fararinnar. snéru þeir aftur,
fégu hestinn og fóru svo ferðar
sinnar.

22 Æfing.

Svo bar til einn dag að

Æfinlega allir. Einu sinni
fóru þeir í langferð, hér
um bil þrjár þingmanna-
-leiðir. Þegar þeir voru komnir
tvo þriðjunga vegarins, mundu þeir
eftir því að þeir höfðu ætlað að fá
léðan hest til fararinnar snéru þeir
aftur, fengu hestinn og fóru svo
ferðar sinnar.

22. Æfing.

Svo bar til einn dag að.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

konungur og drokning voru ekki heima! en dótir þeira var ein eftir í hölini, og var hún þá fulra fintán ára. Gekk hún þá hingað og þangað, einsog henni lék list til, og skoðaði sofu og herbergi! lokins bar hana að turni nokurnum gömlum. gkk hún þá upp eftir mjóu riði og kom að litili hurð!

konungur og drotning voru ekki heima! en dóttir þeirra var ein eftir í höllinni, og var hún þá fullra fimtán ára. Gekk hún þá hingað og þangað, eins og henni lék lyst til, og skoðaði stofur og herbergi! loksins bar hana að turni nokurum gömlum. Gekk hún þa upp eftir mjóu riði og kom að litili hurð!

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

stöð gull likl í skráni

23 Afsing.

Einu sinni bar fátæk-
-an ferðamann að gestgjafahús
þar sem var verði að halda
veislu. Maðurinn var hungraður
og þegar hann finnur ilminn
af réttanum, gengur hann
inn í eldhús, og snæðir þar
þurran brauðbita sem hann
hafði í malpokasínum; síð-

stöð gull lykill í skránni

23 Afsing.

Einusini bar fátækan
ferðamann að gestgjafahús
þar sem var verið að halda
veizlu. Maðurinn var hungraður
og þegar hann finnur ilminn
að réttunum; gengur hann inn
í eldhús, og snæðir. Þar
þurran brað bita sem hann
hafði í malpokoa sínum; síð

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

-an situr hann þar og sogar
í sig reikjareiminn. Nú kemur
gestgjafinn fram; og þegar
hann sér kom mann, spir
hann hvart hann vilji ekki
fá sér eitkvað að borða.

24 Æfing.

Róbert litli var kominn í vor-
-an söll, og var farinn að taka
ýmis legt kjött eftir feðgögum sin-
-um. Föður hanns var mikil

-an situr hann þar og sogar
í sig reykjareiminn. Nú kemur
gestgjafinn fram; og segar
hann sér kamu mann, spyr
hann hvort hann vilji ekki
fá sér eitt kvað að borða.

24. Æfing.

Róbert litli var kominn í vor-
-an söll, og var farinn að taka
ýmis legt kjött efti feðgögum sin-
-um. Föður hanns var mikil

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

raun í þessu, og hann vissi hva-
-an það stafaði, en það var ekki
hlauppið að því að koma Róbert
í sklning um það. Eitt kvöld
kom gmli maðurinn með segs epli
utarn ar grði og gaf Róbert.

25. Æfing

Svo er sgt að Ólafur konung-
-ur sat á veizlu hjá Ástu móð-
-ur sinni, og leiði hún fram
börn sin og sindi honum. Kon

raun í þessu, og hann vissi hva-
-an það stafaði, en það var ekki
hlaupið að því að koma Róbert
í skilning um það. Eitt kvöld
kom gamli maðurinn með sex epli
utan úr garði og gaf Róbert.

25. Æfing.

Svo er sagt að Ólafur konung-
-ur sat á veizlu hjá Ástu móð-
-ur sinni, og leiddi hún fram
börn sín og sýndi honum. Kon

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

-ungur setti á kné sér Guttorm
bróður sinn, en á annað kné
Hálfdán bróður sinn. Konungur
sá á sveinana; þá ygldist hann
og leit reiðulega til þeirra.
Þá glúpnuðu sveinarnir. Þá
bar Ásta til hins yngsta son
sinn, er Haraldur hét; þá var
hann þrevetur. Konungur ygld-
-ist á hann; en hann sá uppi
móti honum.

-ungur setti á kné sér Guttorm
bróður sinn, en á annað kné
Hálfdán bróður sinn Konungur
sá á sveinana; þá ygldist hann
og leit reiðulega til þeirra.
Þá glúpnuðu sveinarnir. Þá
bar Ásta til hins yngsta son
sinn, er Haraldur hét; þá var
hann þrevetur. Konungur ygld-
-ist á hann; en hann sá uppi
móti honum.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

26. Æfing.

Tryggvi setti nú upp hinn mesta spekings svip, stakk báðum höndum í buxna-vasana, og hóf mál sitt á þessa leið: „Svo er mál með vexti, að ég hefi lengi verið sannfærður um það, að mennirnir munu einhvern tíma geta lært þá fögru list, að fljúga alveg eins og fuglarnir.“

26. Æfing.

Tryggvi setti nú upp hinn mesta spekings svip, stakk báðum höndum í buxnavasana, og hóf mál sitt á þessa leið: „Svo er mál með vexti, að ég hefi lengi verið sannfærður um það, að mennirnir munu einhvern tíma geta lært þá fögru list, að fljúga alveg eins og fuglarnir.“

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

27. Æfing.

Prestur nokkur var fæddur með þeim ósköpum, að hann gat ald-rei séð neina muni í eigu náungans svo að honum ekki blæddi í augum. Það var ekki nóg með það að hann var bráðsólginn í alt matarkyns, heldur var hann einnig fíkinn í mar-gt hvað annað, sem menn ekki girnast að jafnaði. Einusinni var

27. Æfing.

Prestur nokkur var fæddur með þeim ósköpum, að hann gat aldrei séð neina muni í eigu náungans svo að honum ekki blæddi í augum. Það var ekki nóg með það að hann var bráðsólginn í alt matarkyns, heldur var hann einnig fíkin í margt hvað annað, sem menn ekki girnast að jafnaði. Einusinni var klerkur kominn til fat-

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

klerkur komin til fátækrar ekkju,
og rak hann þá augun í dállitin
járnpott, sem stóð á hlóðum fullur
af jarðepplum; er konu sepnan ætt-
-laði til dagverðar með börnum
sinum.

28. Æfing.

Einusinni var lítil stalka, fríð og
snótur, en á sumrin varð hún altaf að
ganga berfætt, af því hún var fátæk,
og á vetarna varð hún að ganga á tréskó

-ækrar ekkju, og rak hann
þá augun á dállitinn járnpott,
sem stóð á hlóðunum fullur af
jarðeplum, er konu skepnan ætl-
-aði til dagverðar með börnum
sinum.

28. Æfing.

Einusinni var dálitil stalka, fríð og
snotur en á sumrin varð hún altaf að
ganga berfætt, af því hún var fátæk,
og á vetarna varð hún að ganga á tréskóm

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

svo að ristin litla varð þrútin og rauð og
var það aumkunarleg sjón.

29. Æfing.

Karl litli var helblár af kulda, svartur að kalla mátti, en hann fann ekki til þess af því að sneidrokningin hafði kist úr honum kuldahrollin, og af því að hjarta hans var nálega orðið að ískekki. Hann var að rogast með nokkur flöt og vandkvöst ísstikki, og mataði þau saman á alla vegu, sem hugsast gat, eins og þegar

svo að ristin litla varð þrútin og rauð og
var það aumkunarleg sjón.

29. Æfing.

Karl litli var helblár af kulda, svartur að kalla mátti, en hann fann ekki til þess af því að snædrotningin hafði kyst úr honum kuldahrollin, og af því að hjarta hans var nálega orðið að ískekki. Hann var að rogast með nokkur flöt og vandkvöst ísstykki, og mátaði þau saman á alla vegu, sem hugsast gat, eins og þegar

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

viðerum að leika okkur að örsmáum
trétöflum og leggja þeir saman í myndir.

30. Æfing.

Liðu nú mörg, mörg ár, og átti kóngssonur
nokkur ferð um landið, sagði gamall karl
honum frá þirnigerðinu, og gat þess að trú
manna væri að höll stæði að baki þess, en í
höllinni svæfi fögur kóngsdóttir, er Þirnirós
héti, og öll hirðsveitin ásamt henni.
Hann sagði honum og, eftir frásögn afa
síns, hvernig farið hefði fyrir konungasonum

viðerum að leika okkur að örsmáum
trétöflum og leggja þær saman í myndir-

30. Æfing.

Liðu nú mörg, mörg ár, og átti kóngssonur
nokkur ferð um landið, sagði gamall karl
honum frá þyrnigerðinu, og gat þess að trú
manna væri að höll stæði að baki þess en í
höllinni svæfi fögur kóngsdóttir, er Þyrnirós
héti, og öll hirðsveitin ásamt henni.
Hann sagði honum og, eftir frásögn afa
síns, hvernig farið hefði fyrir konungasonum

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

þeim, er komið hefðu til þessað brjótat
gegnum þirnigerðið, að þeir hefðu orðið
fastir í því og látið líf sitt.

31. Æfing.

Í firri daga var bóndi nokkur sem átti
sjö sonu, og þeir voru altaf að rífastt
Þeim kom svo illa saman, að til vand-
-ræða hofði. Hann hefi oft reint að sætta
þá, en það lánaðistt ekki, en locsins
kom honum til hugar að þeir kinnu
að láta sér segastt, ef hann sindi þeim

þeim, er komið hefðu til þessað brjótast
gegnum þyrnigerðið, að þeir hefðu orðið
fastir í því og látið líf sitt

31. Æfing

Í fyrri daga var bóndi nokkur sem
átti sjö sonu, og þeir voru altaf að rífast.
Þeim kom svo illa saman, að til vand-
-ræða horfði. Hann hafði oft reint að sætta
þá, en það lánaðist ekki, en loksins
kom honum til hugar að þeir kynnu
að láta sér segjast, ef hann sýndi þeim

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

áþreifanlegt dæmi. Hann kallaði síðan alla syni sína fyrir sig, og bað þá að tína saman nokkra stafi og fara sér.

32. Æfing.

Á Indlandi, sem er mörg þúsund mílur frá voru landi, eru margir menn blindir. Í einni borg höfðu fjórir helstu mennirnir verið blindir alla æfi. Þessir menn töldu sjálfa sig mjög vitra. Eitt kvöld sátu þeir við veginn og voru að tala um sinn mikla lærdóm, eins

áþreifanlegt dæmi. Hann kallaði síðan alla syni sína fyrir sig, og bað þá að tína saman nokkra stafi og fara sér.

32. Æfing.

Á Indlandi, sem er mörg þúsund mílur frá voru landi, eru margir menn blindir. Í einni borg höfðu fjórir helstu mennirnir verið blindir alla æfi. Þessir menn töldu sjálfa sig mjög vitra. Eitt kvöld sátu þeir við veginn og voru að tala um sinn mikla lærdóm, eins og

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

og
þeir gerðu á hverjum degi; heirðu
þeir þá að Fill kom gangandi til þeirra
„Hér kemur Fill“ sagði einn þeirra, „Nú
ættum við að hugað hvernig þessi skep-
-na er í laginu, við skulum allir fara
og þreifa á sepnum.“ Allir urðu þeir
sammála um þetta.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur